<u>בבית המשפט העליון</u> **ע"ב 26/**

<u>בעניין:</u>

הרשימה הערבית המאוחדת - רע"ם

ע"י ב"כ עוה"ד חסן ג'בארין ו/או סוהאד בשארה ו/או הדיל אבו סאלח ו/או אריאל רמז ו/או סלאם ארשייד ו/או לובנא תומא ו/או מונא חדאד ו/או סומא בשיר
מעדאלה – המרכז המשפטי לזכויות המיעוט הערבי בישראל
רחוב יפו 94, חיפה
טל: 04-9501610; פקס: 04-9503140
דוא"ל: adalah@adalah.org

<u>המערערת</u>

נ ג ד

1. **ועדת הבחירות המרכזית לבחירות לכנסת ה- 26**

   ע"י היועץ המשפטי של ועדת הבחירות המרכזית הכנסת

2. **רשימת עוצמה יהודית**

3. **השר לביטחון לאומי, ח"כ איתמר בן גביר**

   שניהם באמצעות עו"ד זאב וולף ו/או עו"ד דוד בבלי
   מרחוב רועי קליין 21, בית שמש
   טל' 054-8112044; פקס': 077-5558505
   דוא"ל: ZeevWolf.Law@gmail.com

4. **הליכוד – תנועה לאומית ליברלית**

   ע"י עו"ד אילן בומבך ואח'
   רח' ויצמן 2 (מגדל אמות השקעות, קומה 14
   תל אביב יפו ilan@bombacklaw.co.il

5. **פורום בוחרים בחיים**

   ע"י ב"כ עו"ד יצחק בם
   רח' הגורן 5, אפרת
   דוא"ל: itzikbam@gmail.com

6. **היועצת המשפטית לממשלה (משיבה פורמאלית)**

   באמצעות פרקליטות המדינה, משרד המשפטים
   רחוב צלאח אלדין 29, ירושלים
   דוא"ל: HCJ-dep@justice.gov.il

7. **הכנסת**

   ע"י לשכת היועץ המשפטי של הכנסת הכנסת

<u>המשיבים</u>

<u>ערעור בחירות</u>

המערערת מתכבדת להגיש ערעור זה, בהתאם לסעיף 64(א) לחוק הבחירות לכנסת [נוסח משולב], תשכ"ט–1969, על החלטת ועדת הבחירות המרכזית לכנסת ה־26 מיום 23.9.2026, שבמסגרתה נפסלה המערערת מלהתמודד בבחירות לכנסת ה־26.

תוכן עניינים

תמצית טיעוני הערעור 2

המערערת 3

המסגרת הנורמטיבית ומבחני הפסיקה 5

א. שלילת קיומה של מדינת ישראל כמדינה יהודית ודמוקרטית 5

ב. תמיכה במאבק מזוין של מדינת אויב או ארגון טרור נגד מדינת ישראל 5

ג. הסתה לגזענות - ס' 7א(א)(2) לחוק יסוד: הכנסת 7

ד. הרף הראייתי הדרוש לפסילת רשימה 8

ההליך בפני ועדת הבחירות 8

א. בקשות הפסילה ותגובת המערערת 8

ב. עמדת היועצת המשפטית לממשלה 9

ג. החלטת ועדת הבחירות 10

פירוט הטענות 10

תמצית טיעוני הערעור

1. ערעור זה מוגש כנגד החלטת ועדת הבחירות המרכזית לכנסת ה־26 (להלן: "ועדת הבחירות") אשר ניתנה בעקבות הדיון בשלוש בקשות פסילה שהוגשו נגד המערערת. הבקשה הראשונה הוגשה על ידי המשיבים 2–3 (פ"ר 1/26); השנייה הוגשה על ידי המשיב 4 (פ"ר 5/26); והשלישית על ידי המשיב 5 (פ"ר 7/26).

== מצ"ב העתק בקשת המשיבים 2-3 כנספח מע/1.

== מצ"ב העתק בקשת המשיב 4 כנספח מע/2.

== מצ"ב העתק בקשת המשיב 5 כנספח מע/3.

2. הבקשות ביקשו לפסול את התמודדותה של המערערת, בהתבסס על העילות הקבועות בסעיף 7א לחוק־יסוד: הכנסת: שלילת קיומה של מדינת ישראל כמדינה יהודית ודמוקרטית (סעיף 7א(א)(1)); הסתה לגזענות (סעיף 7א(א)(2)); ותמיכה במאבק מזוין של מדינת אויב או של ארגון טרור נגד מדינת ישראל (סעיף 7א(א)(3)).

3. היועצת המשפטית לממשלה התנגדה לפסילת מועמדותה של המערערת.

4. המערערת תטען כי דין החלטת ועדת הבחירות להתבטל, בהיותה בלתי מבוססת על תשתית עובדתית ראויה, רלוונטית ומספקת; בהיותה החלטה שהתקבלה ללא דיון ענייני ומעמיק, ותוך התעלמות מן הפסיקה המחייבת של בית המשפט העליון, כפי שזו הובאה בתגובת המערערת, בעמדת היועצת המשפטית לממשלה ובהבהרות יושב ראש ועדת הבחירות.

5. עוד תטען המערערת כי ועדת הבחירות לא נתנה משקל לכך שרובם המכריע של הנושאים שהועלו על ידי המשיבים, כמו גם הראיות לכאורה שהוצגו – וזאת אף מבלי להידרש לשאלת אמיתות תוכנם – הועלו בעבר ונדחו הן על ידי בית המשפט הנכבד והן על ידי ועדת הבחירות.

6. כמו כן, הבקשות אינן עומדות באמות המידה שנקבעו בפסיקה לעניין פסילת רשימה, ובראשן הדרישה כי הראיות יהיו ברורות, חד־משמעיות ומשכנעות.

7. הבקשות אינן מציגות ראיות הנוגעות למצע העדכני של המערערת, לפעילותה הפרלמנטרית רבת־השנים או למועמדיה המכהנים כיום או המועמדים במיקום אקטואלי ברשימה.

8. מכל מקום, הבקשות רחוקות מאוד מלהציג מסה קריטית של ראיות שיש בה כדי להצדיק את פסילת התמודדותה של המערערת לפי סעיף 7א לחוק־יסוד: הכנסת.

9. התגובות שהוגשו מטעם המערערת, בצירוף התצהיר מטעם נציג המערערת וכן דברי באי־כוחה אשר ייצגו אותה בפני ועדת הבחירות, מהווים חלק בלתי נפרד מערעור זה.

== מצ"ב העתק תשובת המערערת לבקשות הפסילה כנגדה כנספח מע/4.

== מצ"ב העתק עמדת היועצת המשפטית לממשלה כנספח מע/5.

== מצ"ב העתק פרוטוקול הדיון הוועדת הבחירות המכרזית מיום 23.9.2026 כנספח מע/6.

== מצ"ב העתק החלטת ועדת הבחירות המרכזית מיום 23.9.2026 כנספח מע/7.

<u>המערערת</u>

10. המערערת הינה הרשימה הערבית המאוחדת (להלן: רע"ם). היא נוסדה בשנת 1996 לקראת הבחירות לכנסת ה-14. מטרות המפלגה, כפי שאלה גם מופיעות בתקנון המפלגה ובאתר הכנסת:

    א. קידום הציבור הערבי במדינת ישראל.

    ב. הגשמת מטרותיו של הציבור הערבי במדינת ישראל.

    ג. שירות הציבור הערבי והציבור בישראל בכלל.

    ד. הגשמת שלום צודק, שוויון אמיתי וחיי שלום וקידמה של כל בני האדם במדינת ישראל.

11. רע"ם דוגלת בשלום אזורי שיכול להתממש, לגישתה, דרך הפסקת הכיבוש הישראלי לשטחים שנכבשו בשנת 1967 והקמת מדינה פלסטינית לצד מדינת ישראל שבה יממש העם הפלסטיני את זכותו להגדרה עצמית מדינית, תוך כדי מציאת פתרון צודק לסוגיית הפליטים הפלסטינים.

12. הרכב הרשימה מגוון, תוך שימת דגש על ייצוג הולם מבחינה אזורית, מגדרית ומגזרית. הדברים באים לידי ביטוי, בין היתר, בהרכב עשרת המועמדים הראשונים ברשימת רע"ם בבחירות לכנסת ה־26:

א. **ח"כ מנסור עבאס** - יו"ר רע"ם. ח"כ עבאס מכהן כחבר הכנסת משנת 2019, והוא בוגר האוניברסיטה העברית בירושלים ברפואת שיניים. ח"כ עבאס הוביל את רע"ם להיות המפלגה הערבית העצמאית הראשונה שהצטרפה לקואליציה ולממשלה בישראל, במסגרת ממשלת בנט–לפיד.

ב. **ח"כ יואב סגלוביץ' -** ניצב בדימוס במשטרת ישראל. במהלך שירותו במשטרה הקים ופיקד על להב 433, וכן שימש ראש אגף החקירות והמודיעין. עם כניסתו לחיים הפוליטיים כיהן כסגן השר לביטחון הפנים, ובמסגרת תפקידו הוביל את מבצע "מסלול בטוח" למאבק בפשיעה בחברה הערבית.

ג. **ח"כ וליד טאהא -** איש חינוך ופוליטיקאי, תושב כפר קאסם, בעל תואר ראשון במדעי המדינה ותואר שני בביטחון לאומי מאוניברסיטת תל אביב. בטרם כניסתו לכנסת ניהל את אגף החינוך בעיריית כפר קאסם. בכנסת ה־24 כיהן כיושב ראש ועדת הפנים והגנת הסביבה.

ד. **ח"כ ואליד אלהואשלה -** תושב הכפר הבלתי מוכר סעווה ופעיל ציבור בולט בחברה הערבית בנגב. בטרם נבחר לכנסת, שימש כיועצו של חבר הכנסת המנוח סעיד אלחרומי, ולאחר מכן ניהל את סיעת רע"ם בכנסת. כיום הוא משמש כאיש הקשר המרכזי של המפלגה מול הקהילות הבדואיות בדרום.

ה. **ח"כ אימאן ח'טיב-יאסין -** ח"כ משנת 2020 ו-2021 (לסירוגין). כיהנה, בין היתר, כאישה הראשונה בכנסת שעוטה חיג'אב. היא עובדת סוציאלית בהכשרתה, בעלת תואר שני בעבודה סוציאלית מאוניברסיטת תל אביב. לאורך שנות עבודתה הקימה וניהלה עשרות מתנ"סים ומרכזים קהילתיים ביישובים ערביים בישראל, והתמקדה בקידום נשים ובתחומי הרווחה.

ו. **ח"כ יאסר חוג'יראת -** חבר כנסת משנת 2022. ד"ר לגנטיקה מהאוניברסיטה העברית בירושלים. ניהל את המעבדה הגנטית במרכז הרפואי העמק בעפולה, שם עסק רבות בחקר מחלות גנטיות בחברה הערבית. ברמה המקומית, כיהן בעבר כראש המועצה המקומית בית אל־מכסור.

ז. **אברהים אל־טורי -** תושב רהט, נשוי ואב לשישה ילדים. רעייתו עוסקת בתחום החינוך. הוא רוקח במקצועו, מתנדב בקהילה ופעיל חברתי בתחום יישוב הסכסוכים והסולחות בחברה הערבית בנגב.

ח. **עבד אל־כרים מסרי -** תושב כפר קרע שבמשולש. בעל תארים בהוראה מקריית אונו, בלימודי השריעה ממכללת כפר ברא ובספורט ממכון וינגייט. איש חינוך לשעבר, אשר עסק גם באימון קבוצות כדורגל ושיחק בעבר בהפועל כפר קרע.

ט. **עבד אל־כרים עזאם -** תושב נצרת ואיש חינוך לשעבר. בעל תואר מוסמך בהיסטוריה מהאוניברסיטה העברית ובוגר תוכנית מנדל למנהיגות. לאורך השנים פעל לקידום עשרות תוכניות בתחום הנוער והצעירים בחברה הערבית. הוא נמנה עם מייסדי יוזמת "קירוב הלבבות" לקידום שיח בין־דתי, ובוגר תוכנית VILP ותוכנית "ינבוע" למנהיגות. בעבר שימש דובר רע"ם והשתתף במשלחת בין־דתית לאירלנד, שבה השתתפו מנהיגים דתיים.

י. **אברהים אבו לבן -** יליד ותושב רמלה. מנכ"ל עמותת אל־הודא בעיר, המפעילה בתי ספר וגני ילדים. פעיל חברתי ברמלה ובמישור הארצי, בין היתר במסגרת המיזם "חזון דתי לשלום", המשותף לאנשי דת מוסלמים ולרבנים ורבניות מהציונות הדתית. נמנה עם מייסדי פורום מנהיגים בעיר רמלה, המאגד נציגים מקהילות שונות בעיר, ובהן הקהילה הבוכרית, הקהילה האתיופית, עולים חדשים, דתיים,

מוסלמים, נוצרים וקהילות נוספות. מכהן כחבר מועצת העיר רמלה משנת 2018 ועד היום, ומחזיק בתיק החינוך הערבי בעירייה.

<u>המסגרת הנורמטיבית ומבחני הפסיקה</u>

א. <u>שלילת קיומה של מדינת ישראל כמדינה יהודית ודמוקרטית</u>

13. המאפיינים "הגרעיניים-המינימליים" של מדינת ישראל כמדינה יהודית נקבעו בא"ב 11280/02 **ועדת הבחירות המרכזית לכנסת השש-עשרה נ' טיבי**, פ"ד נז(4) 1, 14 (2003) (להלן: **עניין טיבי**), כך שפגיעה במאפיינים אלה היא זו העשויה להקים עילת פסילה מתוקף סעיף זה. מאפיינים אלה כוללים את זכותו של כל יהודי לעלות למדינת ישראל שבה יהיה רוב יהודי; כי עברית היא שפתה הרשמית המרכזית של המדינה; כי סמליה וחגיה של המדינה משקפים בעיקרם את המסורת היהודית, וכי מורשת ישראל היא מרכיב מרכזי במורשת הדתית והתרבותית של המדינה (א"ב 1806/19 **ועדת הבחירות המרכזית לכנסת ה-21 נ' ד"ר עופר כסיף**, פסקאות 12- 17 (להלן: **עניין כסיף**), עניין **טיבי**, בעמ' 22; השוו לעמדת השופט י' טירקל באותו עניין בעמ' 101; א"ב 1095/15 **ועדת הבחירות המרכזית לכנסת העשרים נ' זועבי**, [פורסם בנבו] פסקה 66 (10.12.2015) (להלן: עניין **זועבי השני**); א"ב 9255/12 **ועדת הבחירות המרכזית לכנסת התשע-עשרה נ' זועבי** (20.8.2013) (להלן: עניין **זועבי הראשון**), בפסקה 20; ע"ב 561/09 **בל"ד – המפלגה הלאומית הדמוקרטית נ' ועדת הבחירות המרכזית לכנסת ה-18**, [פורסם בנבו] (להלן: עניין **בל"ד**), בפסקה 6; והשוו: **רע"א 7504/95 יאסין נ' רשם המפלגות**, פ"ד נ(2) 45, 58-60 וכן בעמ' 71 (1996) (להלן: עניין **יאסין**), בעמ' 66; דבריו של השופט ש' לוין בעניין בן שלום, בעמ' 248; ראו עוד אמנון רובינשטיין ורענן הר-זהב חוק-יסוד: הכנסת 64 (1993)).

14. בהתאם לפסיקת בית המשפט העליון, אין בעילה זו, כשלעצמה, כדי למנוע את התמודדותו של מי שמחזיק בעמדה המתנגדת לרעיון הציוני. רשימה או מועמד רשאים להחזיק בעמדה אידיאולוגית או רעיונית המתנגדת לציונות, ואין בעצם החזקתה של עמדה כאמור כדי להקים עילת פסילה. כפי שנקבע בפסיקה: "קשה להלום כי מדינת ישראל תוציא אל מחוץ למחנה כל מי שאינו ציוני, או כל מי שכופר אידיאולוגית ברעיון הציוני. פסילת רשימה או מועמד בגין שיח ודיבור שאינו ציוני מהווה צמצום-מה של הרכיב הדמוקרטי. לכן, ולצורך עילת הפסילה בסעיף 7א(א)(1) לחוק-יסוד: הכנסת, יש לאזן בין שני הרכיבים של "יהודית ודמוקרטית" בתבונה וברגישות, שלא יאמרו המקטרגים כי מדינתנו "דמוקרטית" היא כלפי הרוב היהודי ו"יהודית" היא כלפי המיעוט הערבי" (עניין **זועבי השני**, ובעניין **כסיף**, ש' עמית, פסקה 4).

15. בעניין **טיבי** נקבע כי "בגדר הפירוש המצומצם [של סעיף 7א] נקבע כאמור שאידולוגיה כשלעצמה אינה עולה כדי עילת פסילה, וכי את עילות הפסילה יש לפרש באופן דווקני כך שרק מטרות ומעשים המגלמים באופן חד משמעי שלילה של ערכי היסוד של המדינה יהיו עשויים להביא לפסילת רשימה או מועמד" (**טיבי** בעמ' 97).

ב. <u>תמיכה במאבק מזוין של מדינת אויב או ארגון טרור נגד מדינת ישראל</u>

16. עילת פסילה זו קובעת כי "רשימת מועמדים לא תשתתף בבחירות לכנסת ולא יהיה אדם מועמד בבחירות לכנסת, אם יש במטרותיה או במעשיה של הרשימה או במעשיו של האדם, לרבות בהתבטאויותיו, לפי הענין, במפורש או במשתמע, תמיכה במאבק מזוין, של מדינת אויב או של ארגון טרור, נגד מדינת ישראל".

17. הפסיקה העליונה עמדה על אמות המידה לבחינת בקשות הפסילה בהתאם לעילה זו, וקבעה כי תמיכה במאבק כאמור תיקבע כאשר הרשימה **נוטלת חלק פעיל במאבק מזוין או תומכת בו תמיכה חומרית, פוליטית או אחרת, כאשר התמיכה מהווה מאפיין מרכזי ודומיננטי במפלגה והיא פועלת לצורך הגשמתו בצורה חוזרת ונישנית**:

> "תמיכה זו יכולה להיות חומרית, וכמוה כנטילת חלק במאבק עצמו. תמיכה זו יכולה להיות פוליטית. זכותה של הדמוקרטיה להגן על עצמה כנגד תמיכה פוליטית זו. תמיכה פוליטית זו יכולה ללבוש צורות שונות, אשר מעניקות לגיטימציה למאבק המזויין נגד המדינה (ראו סעיף 9(ד) של החוק על המפלגות הפוליטיות שנתקבל בספרד ביום 27.6.2002). כמובן, הדרישות הכלליות עליהן עמדנו (בפסקה 6 לעיל) החלות לגבי כל עילה למניעת השתתפות בבחירות, צריכות לחול גם לעניין העילה של תמיכה במאבק מזויין נגד המדינה. על כן צריך שתמיכה (חומרית או פוליטית) מהווה מאפיין דומיננטי או מרכזי של המפלגה או הרשימה, וכי היא פועלת באופן חוזר ונישנה – ולא אך ספורדי – להגשמתו" (עניין **טיבי** בפסקה 18. ראו גם כן עניין **כסיף** בפסקה 15).

18. **נטילת חלק פעיל או תמיכה חומרית/פוליטית או אחרת:** בעניין **טיבי** נקבע כי מניעת התמודדות מכוח עילה זו תתאפשר מקום שבו מועמד או רשימה נוטלים בעצמם חלק פעיל במאבק מזוין של ארגון טרור או מדינת אויב נגד המדינה וכן מקום שבו הם מעודדים מאבק כזה או תומכים בו תמיכה חומרית, פוליטית או אחרת (שם, בפסקה 69; ראו עוד עניין טיבי, בעמ' 27; עניין בל"ד, בפסקה 7; עניין זועבי הראשון, בפסקה 29).

19. **מטרה מרכזית:** בעניין **כסיף** נקבע כי עילת הפסילה בתמיכה במאבק מזוין מתייחסת לפעילות רצינית ולא סתם תמיכה בעמדה פוליטית זו או אחרת של ארגון שהוגדר כארגון טרור. נקבע: "ההלכה הנוהגת עמנו קובעת כי על מנת להוכיח כי רשימה או מועמד המבקשים להתמודד בבחירות תומכים במאבק מזוין של מדינת אויב או של ארגון טרור, יש להראות כי זוהי המטרה המרכזית של הרשימה וכי היא פועלת למימושה באופן מעשי" (שם, פסקה 59, ש' חיות)

20. התמיכה היא **במאבק מזוין של מדינת אויב או של ארגון טרור** (עניין **טיבי**, בעמוד 27; ראו עוד עניין **זועבי** השני, בפסקה 69; להרחבה בסוגיה זו ראו גל וקרמניצר, בעמ' 16-19). דהיינו אין די להוכיח סתם תמיכה במעשה טרור, ולא מספיק להראות תמיכה בארגון טרור, צריך להוכיח תמיכה בפעילות המזוינת של הארגון/המדינה. השופט חשין הביע את עמדתו בנושא כיו"ר ועדת הבחירות המרכזית לכנסת ה-16 ודבריו צוטטו בהסכמה על ידי הנשיא, דאז, ברק בעניין **טיבי**:

> "**הכנסת צמצמה את המסגרת של הפסילה. זה לא סתם אם אתה תומך בטרור, אלא צריך להיות ארגון טרור, במאבק מזוין של ארגון טרור**. כמובן שאם אתה תומך בחמאס או בג'יהאד האסלאמי אז פשיטא שזה כמובן ארגון טרור שיש לו מאבק מזוין וכאילו תמכת במאבק מזוין. אבל **סתם מעשי טרור, סתם תשבחות או תמיכה במעשי טרור אינם נכנסים במסגרת הזאת של פסילה**" (ישיבה מס' 363 מיום 31.12.2002, עמ' 602).
>
> [...] **תמיכה בארגון טרור לא מהווה עילת פסילה**, וכי נדרש לבסס **תמיכה במאבק מזוין של ארגון טרור כנגד ישראל** (עמ' 602 לפרוטוקול). **התמיכה צריכה להיות**

> **בדרך הטבע, יום יום ובארגון טרור ספציפי** (עמ' 603 לפרוטוקול). השופט מ' חשין הציג את עמדתו לפיה על מנת למנוע אדם או רשימת מועמדים מלהשתתף בבחירות יש להראות שעילת הפסילה היא "**דבר דומיננטי... שלילה מוחלטת של המדינה, גזענות מוחלטת, תמיכה בארגון טרור מוחלט כאילו שאני חבר חמאס... או חיזבאללה** (עמ' 661 לפרוטוקול). בסופו של דבר, הציג השופט מ' חשין את עמדתו לפיה לאחר עיון במכלול החומר לא נראה כי בוססה בעניין זה שלילה מוחלטת של יהדות המדינה, או תמיכה מוחלטת במאבק מזוין (שם). השופט מ' חשין ציין כי "אני חושב שהדמוקרטיה הישראלית היא דמוקרטיה חזקה... אנחנו יכולים לסבול גם חריגים, ויהיו קיצוניים אפילו" (עמ' 661 לפרוטוקול). על רקע זה הגיע השופט מ' חשין למסקנה כי אין מקום למנוע את השתתפות ח"כ בשארה בבחירות לכנסת". עניין **טיבי**, עמ' 27 ו- 39 לפסק הדין.

ובעניין **יזבק**, קבע השופט עמית כי "הזדהות עם חבר בארגון טרור" אינה מהווה "תמיכה במאבק מזוין של ארגון טרור":

> "הוראת הפסילה שבסעיף 7א(א)(3) לחוק היסוד עניינה ב"תמיכה במאבק מזוין, של מדינת אויב או של ארגון טרור, נגד מדינת ישראל". עילת הפסילה אינה "הזדהות" עם חבר בארגון טרור", אלא "תמיכה" במאבק מזוין של ארגון טרור, היינו תמיכה במעשי הטרור ולא במבצע. והשוו גם בחוק המאבק בטרור, תשע"ו-2016, בו קיימת הבחנה בין עבירה של "הזדהות עם ארגון טרור" (סעיף 24(א) לחוק), לבין עבירה של "תמיכה או הזדהות עם מעשה טרור" (סעיף 24(ב)), כאשר האחרונה היא עבירה חמורה יותר.
>
> המונחים "הזדהות" ו"תמיכה" גם אינם חופפים. יש כמובן מצבים בהם הזדהות כמוה כתמיכה, מפורשת או משתמעת. ואולם, עשויות להיות נסיבות בהן ביטויי הזדהות עם מי שביצע בעברו פעולת טרור אינה בהכרח תמיכה במעשי הטרור שביצע. זאת במיוחד כאשר ביטוי ההזדהות לא נעשה בסמוך לביצוע מעשה הטרור ואינו מתייחס לאירוע הטרור." (א"ב 852/20 **וועדת הבחירות המרכזית לכנסת ה- 23 נגד ח"כ היבא יזבק** (פסק דין 9.2.2020) להלן: **עניין יזבק**)).

ג. <u>הסתה לגזענות - ס' 7א(א)(2) לחוק יסוד: הכנסת</u>

21. בע"ב 1/88 **ניימן נ' יו"ר ועדת הבחירות המרכזית לכנסת השתים-עשרה**, פ"ד מב(4) 177 (1988) (להלן: עניין **ניימן השני**) עת נפסלה רשימת "כך" בעילה של הסתה לגזענות, קבע בית המשפט העליון, מפי הנשיא דאז מ' שמגר, כי: "מטרותיה ומעשיה הם באופן ברור גזעניים: ליבוי היצרים השיטתי על יסוד לאומי-אתני המביא איבה ומדנים ומעמיק תהום, קריאה לשלילה אלימה של זכויות, לביזוי שיטתי ומכוון של חלקי אוכלוסיה מוגדרים, המאובחנים לפי יסוד לאומי-אתני, ולהשפלתם באופן הדומה להחריד לגרועות שבדוגמאות בהן התנסה העם היהודי" (שם, בעמ' 197).

22. באותו עניין קבע הנשיא מ' שמגר כי, לצורך פרשנותו של סעיף 7א לחוק־היסוד, אין צורך להידרש להגדרה ממצה וסגורה של הביטוי "הסתה לגזענות". עוד דחה הנשיא שמגר את הטענה שלפיה המונח "גזענות" מתייחס אך להבחנות המבוססות על יסוד ביולוגי, וקבע כי גם "הרדיפה לצורותיה, שטעמיה הם לאומיים, כלולה בימינו במסגרת המשמעות המקובלת של התופעה של הגזענות" (עניין **כסיף** בעמ' 24).

ד. <u>הרף הראייתי הדרוש לפסילת רשימה</u>

23. בשים לב למעמדן הרם של הזכויות לבחור ולהיבחר, נפסק כי על הראיות שבקשה נסמכת עליהן להיות **ברורות, חד-משמעיות ומשכנעות**, וכי "כגודל הזכות כך גם גודלה ועוצמתה של הראיה, המשמשת יסוד להחלטה בדבר הפחתתה של הזכות" (ע"ב 2/84 **ניימן נ' יו"ר ועדת הבחירות המרכזית לכנסת האחת-עשרה**, לט(2) 225, 251 (1985) (להלן: **עניין ניימן השני**)).

24. בהתאם לכך, פסק בית המשפט העליון פעם אחר פעם כנקודת מוצא שיש לפרש את עילות הפסילה בצמצום ולהפעילן **במקרים קיצוניים ביותר** (ראו למשל **עניין ניימן השני**, בעמ' 187; **עניין טיבי**, בעמ' 17-18; **עניין כסיף**, ש' חיות, פסקה 12).

25. לעניין הרף הראייתי הנדרש לצורך פסילת מועמדותה של רשימה, נקבעו בפסיקה אמות מידה מחמירות, שעל הטוען לפסילת הרשימה לעמוד בנטל הוכחתן (ראו עניין **כסיף**, בפסקה 16). אמות המידה הראייתיות שנקבעו בפסיקה הן כדלקמן:

א. ראשית, הפנייה למטרותיה של רשימת המועמדים כשהפנייה זו היא קודם כל למצעה של הרשימה ולמאפיינים הדומיננטיים הניצבים כמרכזיים בין השאיפות או הפעילויות ו**לתופעות המהוות יעד שליט** וזאת להבדל מהפנייה לדברים שהיו שוליים.

ב. על מטרותיה הדומיננטיות והמרכזיות של הרשימה יש ללמוד מן המצע ומן **ההצהרות המפורשות** שלה שיש בהן **היגד ישיר** וכן ממסקנות מסתברות המשתמעות **באופן חד משמעי מההצהרות.**

ג. יש להראות כי רשימת המועמדים פועלת למימוש מטרותיה ולהוצאתן מן הכוח אל הפועל. לפיכך, **נדרשת פעילות בשטח להוצאת מטרות הרשימה מהכוח אל הפועל. פעילות זו צריכה להיות חוזרת ונשנית ואין די בפעילות ספורדית**.

ד. יש לוודא כי הפעילות המיוחסת לרשימה מגיעה לכדי **ביטוי חמור וקיצוני מבחינת עוצמתה.**

ה. נדרשות **ראיות משכנעות, ברורות וחד־משמעיות לביסוס עילת הפסילה**.

ו. נוסף על כך, נדרשת **"מסה קריטית" של ראיות** בעלות אמינות גבוהה, המצדיקה את פסילת הרשימה. **הנטל להוכחת התקיימותן של אמות מידה אלה מוטל על הטוען לפסילת הרשימה. ספק המתעורר באשר לדיותה של המסכת הראייתית פועל נגד הפסילה**.

<u>ההליך בפני ועדת הבחירות</u>

א. <u>בקשות הפסילה ותגובת המערערת</u>

26. נגד המערערת, רע"ם, הוגשו שלוש בקשות פסילה: הבקשה הראשונה הוגשה על ידי המשיבים 2–3 (פ"ר 1/26); השנייה הוגשה על ידי המשיב 4 (פ"ר 5/26); והשלישית הוגשה על ידי המשיב 5 (פ"ר 7/26).

27. בתגובה לבקשות האמורות, הגישה המערערת ביום 25.9.2026 את כתב תשובתה לבקשות. בתשובתה טענה המערערת כי הבקשות אינן מצביעות על תשתית ראייתית כלשהי, ובוודאי שאינן מציגות תשתית ראייתית מספקת שיש בה כדי לבסס איזו מעילות הפסילה הנטענות נגדה – תמיכה במאבק מזוין נגד מדינת ישראל, שלילת קיומה של מדינת ישראל כמדינה יהודית ודמוקרטית והסתה לגזענות. בפרט, נטען כי אין בבקשות שהוגשו כדי להצביע על אמירה, מעשה או פעולה של רע"ם, של מוסדותיה או של מי שפעל מטעמה, שיש בהם כדי לבסס את התקיימותה של איזו מעילות הפסילה, בהתאם לאמות המידה שנקבעו בפסיקת בית המשפט העליון

28. עוד נטען בכתב התשובה כי הבקשות ממחזרות, הלכה למעשה, טענות ובקשות קודמות לפסילת רע"ם מהתמודדות בבחירות קודמות, אשר הועלו, נדונו והוכרעו, ונדחו. עיון בחומר שהוגש מטעם המשיבים מעלה כי אין מדובר בראיות חדשות כלל ועיקר, אלא בניסיון ליצור מצג שלפיו קיימת תשתית עובדתית חדשה, תוך הישענות על המציאות הביטחונית והמלחמה ששררו מאז יום 7 באוקטובר 2023, וביסוס תזה שאין לה עיגון עובדתי או ראייתי .זאת, תוך התעלמות מפועלה של רע"ם בתקופה האמורה ומהעמדה שבה נקטה לאורך התקופה, וכן תוך התעלמות מקביעות חד־משמעיות שניתנו ביחס לטענות דומות, ועל יסוד אותה תשתית עובדתית, במסגרת בקשות הפסילה שהוגשו בבחירות הקודמות

29. המערערת טענה כי, מכל מקום, אין בבקשות האמורות ולו ראיה אחת הרלוונטית לעילות הקבועות בסעיף 7א לחוק־יסוד: הכנסת. קל וחומר שאין בבקשות כדי להצביע על קיומה של "מסה קריטית" של ראיות, כנדרש בהתאם לאמות המידה שנקבעו בפסיקת בית המשפט העליון בעניין זה .עוד טענה המערערת כי הבקשות אינן עומדות אף ברף הראייתי הנדרש מכוח מבחן הראיה המינהלית, שלפיו התשתית הראייתית שעליה מבקשים להסתמך לצורך קבלת החלטה מעין זו נדרשת להיות מבוססת על ראיות "ברורות, חד־משמעיות ומשכנעות", הנשענות על מקור מהימן ואמין

ב. <u>עמדת היועצת המשפטית לממשלה</u>

30. בתגובה לשלוש בקשות הפסילה האמורות הגישה היועצת המשפטית לממשלה את עמדתה, במסגרתה הדגישה כי "... המשיבה [רע"ם] היא רשימה ותיקה בכנסת, וחלק ניכר מחומר הראיות שהוגש לתמיכה בבקשות מתבסס על התבטאויות ואירועים ישנים, אשר בחלקם קדמו למערכת הבחירות לכנסת ה- 25, ובחלקם האחר אף קדמו למערכות בחירו מוקדמות יותר. לא זו אף זו, עניינה של המשיבה נדון לפני ועדת הבחירות הנכבדה במספר הזדמנויות החל מהבחירות לכנסת ה- 19, ובין היתר, במסגרת הדיון בבקשות לפסילת הרשימה רע"ם – בל"ד בבחירות לכנסת ה- 21 ובמסגרת הדיון בבקשות לפסילת הרשימה המשותפת, ובכללן רשימת רע"ם, לקראת הבחירות לכנסת ה- 22. לאחר בחינת הטענות שהועלו הן נדחו על ידי בית המשפט העליון באע"ב 1806/19 **ועדת הבחירות המרכזית לכנסת ה- 21 נ' כסיף** (18.7.2019) ... והן בעניין ע"ב 5506/19 **עוצמה יהודית נ' השריה המשותפת** (25.8.2019) ... אף לאחר פסיקתו של בית המשפט העליון בעניינה של המשיבה, הוגשו בקשות לפסילתה מהתמודדות בבחירות לכנסת ה- 24 (פ"ר 4/24) וגם בבחירות לכנסת ה- 25 (כאשר אחת הבקשות הוגשה על ידי המבקשת בהליך דנן, פורום "בוחרים בחיים"), אשר נדחו על-ידי ועדת הבחירות ..." (נספח מע/5 בפסקה 3).

31. בעמדתה הדגישה היועצת המשפטית לממשלה עוד, כי "בשים לב למבחנים שנקבעו על ידי בית המשפט העליון לעניין יישום סעיף 7א לאורך השנים, הרי שבחינת חומר הראיות במכלול שהוצג במסגרת הבקשות דנן, הן החומר שקדם לבחירות לכנסת ה- 25 והן החומר העדכני יותר, מובילה למסקנה כי אין בבקשות תשתית ראייתית המבססת את הנטען בהן או מוסיפה על התשתית העובדתית הרלוונטית שכבר נבחנה בעבר, ואין בסיס משפטי לקבלן" (נספח מע/5 בפסקה 4).

32. לבסוף קבעה היועצת המשפטית כי דין הבקשות להידחות.

ג. <u>החלטת ועדת הבחירות</u>

33. ביום 23.9.2026 התקיים דיון בפני המשיבה 1, ועדת הבחירות המרכזית לכנסת ה־26 (להלן: "ועדת הבחירות"), שבסיומו החליטה הוועדה, ברוב של 18 קולות נגד 4, ובנמנע אחד, לפסול את המערערת מלהשתתף בבחירות לכנסת ה־26, וזאת מכוח שלוש עילות הפסילה: תמיכה במאבק מזוין של ארגון טרור נגד מדינת ישראל; שלילת קיומה של מדינת ישראל כמדינה יהודית ודמוקרטית; והסתה לגזענות.

<u>פירוט הטענות</u>

34. רוב הטענות שהעלו המשיבים בבקשותיהם בהקשר זה הועלו בעבר בפני ועדת הבחירות המרכזית במסגרת הבחירות לכנסת ה־19, לכנסת ה־21, לכנסת ה־22 ולכנסת ה־25, ונדחו – בין על ידי ועדת הבחירות עצמה ובין על ידי בית המשפט הנכבד.

35. בכל הנוגע לטענות בדבר קשר, כביכול, בין רע"מ לבין עמותת סיוע 48 – לעזרה ליתומים ונזקקים, עמותת המעשים ההומניטריים ועמותת אלאקסא, ועדת הבחירות התעלמה מכך שטענות אלה נדונו והוכרעו בעבר, הן על ידי היועצת המשפטית לממשלה והן על ידי ועדת הבחירות המרכזית.

36. אף מבלי להידרש לכך שאף לא אחת מן העמותות הנ"ל הוכרזה כארגון טרור, וכי אף לא אחת מהן מנהלת מאבק מזוין נגד מדינת ישראל, אין כל קשר בין עמותות אלה לבין המערערת. הבקשות לא הציגו ראיות כלשהן שיבססו את הקשר הנטען בין העמותות למערערת.

37. מכל מקום, אין בטענות שהועלו במסגרת הבקשות כדי להצביע על תמיכתה של המערערת במאבק מזוין של ארגון טרור נגד מדינת ישראל, בהתאם לאמות המידה שנקבעו בפסיקת בית המשפט העליון.

38. ועדת הבחירות אף התעלמה כליל מקביעות משפטיות מפורשות, שלפיהן הטענות בדבר חשדות למעורבות, כביכול, של עמותת המעשים ההומניטריים עם ארגון טרור מוכרז - לא הוכחו כלל ועיקר (ראו נספח 6 לבקשת המשיבים 2-3 – מע/1).

39. לעניין זה, ראוי להביא את עמדת היועצת המשפטית לממשלה, אשר קבעה, בין היתר, כי "במערכת הבחירות לכנסת ה- 25 הוגשו בקשות פסילה בעניינה של המשיבה, אשר עסקו במעשיה של עמותת 'סיוע 48' ובטענות כי עמותה זו תומכת בגופים הקשורים לחמאס ולמימון טרור. ועדת הבחירות לא מצאה כי יש בבקשות הללו כדי לבסס עילה לפסילת המשיבה ...".

40. עוד הבהירה היועצת המשפטית, כי "**לאחר בחינת החומרים הרבים שצורפו, אין בהם כדי לבסס קשר של ממש בין העמותות לבין המשיבה, לא כל שכן באופן שיבסס טענה של ייחוס מעשי העמותות הנטענות לרשימה. לפיכך, אין מקום להידרש אף למעשי העמותות ומשמעותם, וברי כי לא מתקיימים המבחנים הקבועים בפסיקה לענייננו** ... בחינה של הראיות שהציגו המבקשות מלמדת כי התשתית הראייתית המוצגת בבקשות אינה מבססת קשרים חד משמעיים **<u>ועדכניים</u>** בין המשיבה לעמותות ..." (ההדגשה במקור (מע/5 בפסקה 17).

41. הבקשות נסמכות, בין היתר, על הצעת חוק משנת 2020, שרע"ם הייתה בין הסיעות שהיו שותפות לה, יחד עם סיעות נוספות. ועדת הבחירות התעלמה מכך שהצעת החוק והטענות הנוגעות אליה נדונו במסגרת בקשות פסילה קודמות, וכי אין בטענות שהועלו בבקשות הנוכחיות כדי לחדש דבר בעניין זה. מכל מקום, הצעת החוק אושרה על ידי נשיאות הכנסת והובאה למליאה ומדובר בהצעת חוק לגיטימית, אשר נועדה לעגן בחוק־יסוד את הזכות לשוויון ואת עקרון הרב־תרבותיות.

42. ועדת הבחירות התעלמה מכך שהבקשות נסמכו על מצע ישן לא אקטואלי של המערערת, משנת 2002, שעה שכבר נקבע בפסיקה כי אין באמור בו כדי לבסס את המסקנה שלפיה המערערת שוללת את קיומה של מדינת ישראל כמדינה יהודית ודמוקרטית (ראו גם תגובת היועצת המשפטית לממשלה, מע/5, בפסקה 20).

43. כמו כן, ועדת הבחירות התעלמה ולא נתנה דעתה לכך שבקשות הפסילה שהגישו המשיבים אינן עומדות אף במבחן הסף, שלפיו לצורך פסילת רשימת מועמדים יש להפנות למצע העדכני של הרשימה או לרשימת מטרותיה העדכנית ולהתייחס אליהם באופן קונקרטי. בענייננו, אין בבקשות המשיבים כל התייחסות למטרותיה העדכניות של רע"ם - דבר שהיה אמור להוביל לדחיית הבקשות על הסף.

44. ועדת הבחירות התעלמה מכך שבקשת המשיב 5 אינה מצביעה על תשתית עובדתית כלשהי שיש בה כדי לבסס את התקיימותה של עילת הפסילה שעניינה הסתה לגזענות. בפרט, הבקשה אינה מצביעה על אמירה, מעשה או פעולה של המערערת, של מוסדותיה או של מי שפעל מטעמה, שיש בהם כדי לבסס תשתית עובדתית מספקת לטענה בדבר הסתה לגזענות, בהתאם לאמות המידה המחמירות שנקבעו בפסיקת בית המשפט העליון (ראו כם עמדת היועמת המשפטית לממשלה נספח מע/5 בפסקה 22).

45. כמו כן, ועדת הבחירות התעלמה ולא נתנה דעתה לכך שבבקשות הפסילה אין התייחסות ולו למעשה פיזי קונקרטי אחד, המיוחס לרע"ם ואשר יש לו זיקה לאיזו מעילות הפסילה הנטענות.

46. נוסף על כך, ועדת הבחירות התעלמה ולא נתנה דעתה לכך שבקשות המשיבים נסמכות, בעיקרן, על כתבות אינטרנט ופרסומים בתקשורת, אשר תוכנם הוכחש ולא אומת. בנסיבות אלה, אין בחומר האמור כדי לעמוד ברף הראייתי הנדרש, שלפיו על התשתית הראייתית להיות מבוססת על ראיות ברורות, חד־משמעיות ומשכנעות. הפסיקה הבהירה זה מכבר כי קטעי עיתונות, כתבות ופרסומים באתרי אינטרנט, כשלעצמם, אינם עומדים ברף הראייתי הנדרש לצורך פסילת רשימת מועמדים (עניין **טיבי**, בעמ' 61; פסקה 19 לפסק דינה של הנשיאה ביניש בעניין **בל"ד: ע"ב 561/09 בל"ד – המפלגה הלאומית הדמוקרטית נגד וועדת הבחירות המרכזית לכנסת ה-18**, פסק דין מיום 7.3.2011); ופיסקה 24 לפסק דינו של הנשיא גרוניס בעניין **זועבי:** א"ב

9255/12 **ועדת הבחירות המרכזית לכנסת התשע-עשרה נ' ח"כ חנין זועבי** (פורסם בנבו, 20.8.13) וכן פסקה 26 לפסק דינה של הנשיאה נאור ב- א"ב 1095/15 **ועדת הבחירות המרכזית לכנסת העשרים ואח' נגד ח"כ חנין זועבי** (ניתן ביום 10.12.2015).

47. כמו כן, ועדת הבחירות התעלמה ולא נתנה דעתה לכך שבקשות המשיבים אינן נשענות על היגד ישיר וברור המיוחס למערערת או למי ממועמדיה, ואינן מפנות לפרסומים רשמיים של המערערת או להודעות רשמיות מטעמה. הבקשות אף אינן מפנות לפרסומים שפורסמו בביטאוני המערערת. למעט פוסט אחד, אשר תוכנו אינו מתיישב עם הפרשנות שניתנה לו על ידי המשיבים – ואף עומד בסתירה לה – אין בבקשות הפניה לפוסטים שפורסמו על ידי מי ממועמדי המערערת באתריהם האישיים, ושיש להם רלוונטיות לאיזו מעילות הפסילה הנטענות.

48. לבסוף, ועדת הבחירות התעלמה ולא נתנה דעתה לכך שהבקשות רחוקות מלצלוח את מבחן "המסה הקריטית" שנקבע בפסיקה כתנאי לפסילת רשימה, וכי בבסיסן עומדים שיקולים פוליטיים ואידיאולוגיים שאינם ממין השיקולים הרלוונטיים להכרעה בבקשות פסילה. הדברים באו לידי ביטוי באופן מובהק בדבריה של ח"כ גוטליב, מטעם המשיבה 2, במסגרת הדיון בפני ועדת הבחירות, כדלקמן:

> " רבותיי חברי הכנסת, אנחנו מקבלים טענות מעם ישראל. כשרואים את חברי רע"ם עומדים בכנסת, נואמים נגד המדינה, נגד חיילי צה"ל – הם באים אלינו בטענות. שואלים אותנו מה הם עושים כאן. מה אנחנו עונים להם? זה בג"ץ זה א אנחנו. אנחנו ניסינו, עושים את זה בוועדת הבחירות. בג"ץ הפך את ההחלטה. שיהיה לכך ברור זו האחריות שלנו. אנחנו, חברי הכנסת, זה לפתחנו שלנו מתוך אחריות למה זאת כנסת ישראל" (פרוטוקול הדיון בפני ועדת הבחירות מע/6 בעמ' 3).

49. הנה כי כן, השיקול המרכזי שהנחה את חברי הוועדה אינו עולה בקנה אחד עם אמות המידה שנקבעו בפסיקה, ואף משקף, הלכה למעשה, עמדה שלפיה הפסיקה שניתנה לאורך השנים בעניין זה אינה רלוונטית עוד, אינה נכונה ויש לסטות ממנה. זאת, שעה שלא הוצגה כלל תשתית ראייתית רלוונטית ומספקת לביסוס איזו מעילות הפסילה, ובכל זאת הוחלט על פסילת המערערת.

על יסוד כל האמור לעיל, מתבקש בית המשפט הנכבד לקבל את הערעור, לבטל את החלטת ועדת הבחירות המרכזית לכנסת ה־26, ולהורות כי המערערת רשאית להתמודד בבחירות לכנסת ה־26. כמו כן מתבקש בית המשפט הנכבד לחייב את המשיבים בהוצאות המשפט ובשכר טרחת עורכי דין.

ב/

ד"ר סוהאד בשארה, עו"ד

ד"ר חסן ג'בארין, עו"ד

חיפה 28.9.2026